

TĒ 19 CHIUⁿ

LŪN KÒAN-TŪNG, KÒAN-KHÀI, IM-TŌ-MÍ-KIŪ, TŌ-JIŌ SŪT, SÓE-PÔNG-KONG-HOAT, SÓE-ŪI-HOAT, IÓK-TIÁM-HĪ-KHANG, HĪ-KHANG-KÒAN-KHÀI-HOAT, TIÁM-GÁN-HOAT, BÀK-CHIU-KÒAN-KHÀI-HOAT, IÓH-IŪ BOAT-BÀK-CHIU Ê HOAT, PHĪⁿ-KHANG-KÒAN-KHÀI-HOAT

Kòan-tŭng (灌腸 *enema*) sĭ ēng liū-tōng-bŭt (流動物) tui kong-bŭn kòan-jĭp tit-tŭng, á-sĭ tōa-tŭng. I ê lō-ēng ū chiàu kì tĭ ē-bĭn.

1. Ūi-tiòh tǎi-piān put-thong, hō i ōe thong-thàu.
2. Ūi-tiòh hā-lĭ, beh chí-sià.
3. Ū-sĭ ēng chit ê hoat-tō chiong chúi, sit-bŭt, á-sĭ iòh hō pĭⁿ-lāng. In-ŭi chhùi-ta ēng chúi á-sĭ iām-chúu kap iòh kòan-tŭng. Ūi-tiòh tit-tŭng-lāi ū thàng, á-sĭ ū pĭⁿ, ēng iòh kòan-jĭp lāi tĭ-liàu. Ū-sĭ ēng chúu kòan-jĭp chòe thè jiát ê lō-ēng.
4. Chhiú-sŭt ê chêng; á-sĭ tui kong-bŭn lāi-chín, sĭ i-seng ēng chhiú á-sĭ ke-si lāi chín-chhat pĭⁿ ê khoán-sit; tiòh seng kòan-tŭng.

Tōa-tŭng ê liām-mòh ū khip-siu ê chok-iōng. Nā ēng tēk-piát ū-pĭ ê sit-bŭt, chúu, iòh, kòan-jĭp tŭng-lāi, chit hō mih ōe jĭp thong seng-khu. Lāng nā ū pi-kiat, hit pùn-lāi ê tók ōe khip-siu tĭ seng-khu, hō lāng thau-khak thiàⁿ.

Ū-sĭ ēng chhiū-leng-tō-jiō-kng kap lāu-táu ê hoat-tō, ū-sĭ ēng kòan-tŭng-khì (*enema syringe*). Pĭ-pān ke-si kap kòan-tŭng ê hoat, tĭ 187 bĭn ū kóng-khí, tĭ chia beh kóng ēng kòan-tŭng-khì sóe tŭng ê hoat. Ū lāng siōng-siōng ēng chhiū-leng-kng kap lāu-táu, nā án-ni hit ê hoat-tō sĭ chiàu tĭ 187 bĭn ê hoat.

Sat-bŭn-sio-chúu-kòan-tŭng-hoat:

1. Pĭ-pān kòan-tŭng mih, chiū-sĭ siāng hó ê sat-bŭn 30.0 grms., sio-chúu 600.0 c.c. Nā-sĭ chúu 1,200.0 c.c., á-sĭ 1,800.0 c.c., sat-bŭn tiòh 60.0 grms., á-sĭ 90.0 grms. Só ēng ê sat-bŭn, nā ū so-táⁿ (*soda*) siuⁿ chōe, ōe gāi-tiòh tŭng ê liām-mòh. Ēng sat-bŭn kái-iúⁿ tĭ chúu-nh. Nā ēng nng sat-bŭn, sĭ khah khòai iúⁿ. I ê un-tō tiòh 98°F (36.7°C.). Nā-sĭ iáu-bē kòan-jĭp, un-tō sĭ 100°F. (37.8°C.) á-sĭ khah kòaiⁿ tām-pòh; teh kòan ê sĭ ōe lóh kē tām-pòh. Piān-khì tiòh ū-pĭ.
2. Ēng chit niá iú-pò, á-sĭ iú-chóa, á-sĭ sin-bŭn-chóa, jia-khàm pó-hō bĭn-chhng. Iú-pò tēng-bĭn tiòh chhu chit tiâu bĭn-kun.
3. Pĭⁿ-lāng tiòh the tò-chhiú-pēng, kha-thú tiòh kiu-khí-lāi. Ēng chím-thâu, á-sĭ mĭ-phē ké i ê kut-pòaⁿ, hō khah kòaiⁿ tām-pòh.
4. Tǎi-seng chiong sat-bŭn-chúu thiū-khí-lāi, hō kng-lāi lóng bô khong-khì. Tiòh nng saⁿ pái ēng kòan-tŭng-khì ê kiú nh-óa, hō khì-kū-lāi ū chúu chhiong-móa. Án-ni chòe, ū nng hāng ê lō-ēng, chit hāng sĭ hō khong-khì tū-chhut, koh chit hāng sĭ hō kòan-tŭng-khì ōe sio, só-í chúu, kòan-jĭp tŭng-lāi bōe léng.
5. Tiòh ēng iú boah kòan-tŭng-khì ê bé-á, ūn-ūn-á kǎ chhng-jĭp kong-bŭn-lāi. Nā pĭⁿ-lāng ka-kĭ ōe chiong kòan-tŭng-khì ê bé-á lāi chhng-jĭp kong-bŭn-lāi, chiū hō i ka-kĭ chhng, khah bōe thiàⁿ.
6. Tiòh ēng chhiú nih-óa chhiū-leng-kiú, hō chúu ūn-ūn-á jĭp, m̄-thang siuⁿ-kín. Teh nih ê sĭ, lát tiòh pĭⁿ-pĭⁿ, m̄-thang tōa-sòe-ē. Iā kòan-tŭng-khì chit thau tĭ kong-bŭn-lāi, chit-thau tĭ chúu-lāi. Hit thau tĭ chúu-lāi, tiòh sĭ-siōng tĭ óaⁿ-tòe, tĭ-hông khong-khì jĭp tŭng-lāi (tē 157 tō). Nā khong-khì jĭp tŭng-lāi,

pīⁿ-lâng chiū khang-khang siū thiàⁿ, koh kan-khó. Só beh kòan-jip ê chúí bô tiāⁿ-tiòh, sī chiàu pīⁿ-lâng ê lèk-liōng, **ché-ûn** tōa-lâng chha-put-to 800.0 c.c. Teh kòan ê tiong-kan, pīⁿ-lâng nā beh hā pùn ê sí, tiòh kah i lún-khùi tiap-á-kú, kòan ê lêng tiòh chiām-sí thêng, koh nng saⁿ hun-cheng, chia^h òe thang koh kòan.

7. Kòan-tng-khì thiu-chhut-lâi ê sí, tiòh sòe-jī, m̄-thang hō kiaⁿ-lâng bak-tiòh bîn-chhng. Chiong kong-bùn êng m̄-hoe liap tiap-á-kú, hō i bōe liâm-piⁿ pài-chhut.

Iáu-bē êng kòan-tng-khì, eng-kai tiòh êng sio-chúí tãi-seng sòe hō chin chheng-khì. Chit khoán ê khi-kū nā êng liáu, sòe chheng-khì tiòh kùi-khí-lâi, m̄-thang kóaⁿ-kín siu-khí-lâi khng.

Ū-si êng léng-kún-chúí-kòan-tng. Hit ê giáh-sò sī 800.0 c.c., kàu 2,000.0 c.c. Un-tō 98°F. (36.7°C.).

Iâm-chúí-kòan-tng: Tiòh êng chúí 1,000.0 c.c. iâm 9.0 grms. Iâm-chúí-kòan-tng ê lō-ēng sī (1) sòe tōa-tng, lâi i-tī tōa-tng-iâm cheng; (2) iáu-bē êng-ióng-kòan-tng tiòh seng êng iâm-chúí sòe tng hō chheng-khì; (3) thâu tit-tng-lâi ê thng; (4) chí chhui-ta; (5) chhiú-sút liáu, pīⁿ-lâng siū-tiòh chín-tōng (*shock*) iâm-chúí-kòan-tng sī hó êng. Un-tō 105°F. (40.6°C.).

Êng-ióng-kòan-tng khòaⁿ tē 186 bîn.

Oleum olivae kòan-tng: Êng *oleum olivae* 130.0 c.c., hang hō 90°F. (32.2°C.) sio. Êng 10 chhùn tng ê tō-jīō-tō ê chhiū-leng-kng lâi ûn-ûn-á kòan-jip. Jiân-âu 2 chí 6 tiám-cheng-kú, tiòh êng sat-bùn-chúí kòan-tng. Ū-si êng tèk-piát ê chù-siā-khì, iū òe khah khòai jip. Chit hō iū ê lō-ēng, sī beh hō tng-lâi tēng ê pùn khah nng, hā-chhut ê sí khah bōe thiàⁿ. Chhiū-leng-kng tiòh liâm-piⁿ sòe, in-ūi hit ê iū òe **pāi-hōai** chhiū-leng ê chit.

Oleum ricini kòan-tng, chhin-chhiūⁿ *oleum olivae* kòan-tng-hoat.

Oleum terebinthinae kòan-tng-hoat: Êng *oleum terebinthinae* 15.0 c.c. chí 30.0 c.c., kap sat-bùn-chúí 500.0 c.c., lâ hō chiáu. Chit-ê tiòh kòan-jip, iā liâm-piⁿ tē i kòan-jip koh 500.0 c.c. pêng-siōng sat-bùn-chúí. Nā êng *oleum terebinthinae* kap ám 500.0 c.c., iā sī hó. Chit khoán ê kòan-tng, sī i-tī chhiú-sút pak-tó ê pīⁿ liáu-âu só êng-ê, in-ūi i tng-lâi ū tiūⁿ-hong. Iah sī i-tī sió-tng-iâm, ū-si êng *oleum terebinthinae* kòan-tng-hoat.

A-piàn-kòan-tng-hoat: Tiòh êng chhiū-leng-tō-jīō-kng tàu tī po-lé kòan-tng-khì. Tãi-seng êng ám 80.0 c.c., m̄-thang siuⁿ sio, iok-liòk ū 98 tō F. (36.7°C.). Êng ám 40.0 c.c., piàⁿ tī po-lé kòan-tng-khì-lâi, jiân-âu êng *tinctura opii*, tú-tú chiáu i-seng bēng-lēng ê hun-liōng (0.3 c.c. chí 3.0 c.c.), piàⁿ tī chit ê ám ê téng-bîn; jiân-âu koh piàⁿ só chhun ê ám; âu-lâi bân-bân kòan-jip pīⁿ-lâng tng-lâi. Ì-sù sī ài tãi-seng jip tām-pòh ám, jiân-âu chia^h jip iòh, lō-bé koh jip ám; hō iòh jip khah chhim tī tng-lâi (tē 158 tō).

Glycerinum kòan-tng-hoat: Êng *glycerinum*, nā-sī gín-á êng 3.5 c.c., tōa-lâng 10.0 c.c.; chham tām-pòh chúí 5.0 kàu 20.0 c.c., lâ hō chiáu, chia^h kòan-jip, án-ni òe khah bōe thiàⁿ. Tiòh êng it-tēng ê *glycerinum* kòan-tng-khì (tē 159 tō).

Tùi kong-bùn lâi-chín (內診): I-seng chín-chhat pīⁿ-lâng kong-bùn-lâi, nā sí-kan khah **liáu-lēng** eng-kai ká pīⁿ-lâng tãi-seng êng sat-bùn-chúí sòe-tng, hō tãi-piān thong-thàu; koh kah pīⁿ-lâng tiòh siáu-piān. Pīⁿ-lâng tó ê khoán-sit tiòh thàn i-seng ê òe, tó chiàⁿ-pēng, á-sī tò-pēng sī bô it-tēng. Ká i-seng pī-pān beh êng ê mih chiū-sī bîn-kun, sat-bùn, sio-chúí, m̄-hoe, *vaseline*, chhiū-leng-lóng, á-sī chhiū-leng ê chng-thâu-á-lóng, kap tèk-piát ê tit-tng-kiàⁿ.

Tit-tng-tō-khì-kng (*Rectal tube*): Êng chit ê hoat-tō thang chiong chit ki tit-tng-tō-khì-kng. Seng chiong hit ki kng, hē tī sio-chúí-nih, kng ê thau boah *vaseline*, chia^h chhng-jip-khì kong-bùn-lâi, 6 chhùn á-sī 8 chhùn. Chit thau hē tī chit ê sòe ê phún, tóe siáu-tók-iòh-chúí tī lâi-bîn, chiū òe chai ū khi chhut-lâi á-bô. Êng chit ê hoat, sī tī khui-pak liáu-âu hoat-tiūⁿ. Thang hē hit tit-tng-lâi 10 hun-cheng, á-sī 20 hun-cheng-kú.

Kòan-khài-hoat (灌溉法, *douche*), sī ēng tit-tit lâu ê chúí, lâi sóe seng-khu tèk-piát ê kang-tōng. Teh sóe ê lô-ēng sī: (1) sóe-tù m̄-hó ê pài-siat-mih, hō hit kiók-pō chheng-khì; (2) ù-sio á-sī ù-léng; (3) ēng iòh i-tī hit ùi ê cho-chit; (4) chí-huih. Seng-khu só kòan-khài ê só-chāi sī im-tō, chú-kiong, pōng-kong, phīⁿ-khang, hī-khang, bák-chiu.

Im-tō-kòan-khài-hoat: Im-tō, chiàu i ê miá kóng, sī chit tiâu lô, tùi chú-kiong-kēng (chiū-sī gōa-chú-kiong-kháu ê só-chāi) khí, kàu im-bùn ùi-chí. I ê pō-ūi sī tī thâu-chêng pōng-kong kap jiō-tō, kap āu-bīn tit-tng ê tiòng-ng. Im-tō ê tng, chiàu i ê thâu-chêng piah sī chha-put-to 4 chhùn. Tī im-tō téng-bīn pō-ūi, hit ê chú-kiong-kēng ù thóng chhut tām-pòh. Tùi gōa-chú-kiong-kháu ù lô jip chú-kiong-lâi, iā tùi chú-kiong téng-bīn pō-ūi, ù nng tiâu lô jip pak-khang-lâi. Só-i nā ù bī-seng-bút tùi im-tō jip, ù lô thang chiūⁿ-khì pak-khang. Tùi án-ni thang khòaⁿ, sóe im-tō ê sí, sī chin iàu-kín, só ēng ê mih tiòh siau-tók; iā kòan-chúí ùn-ùn-á lâu-jip-khì, kiaⁿ-liáu im-tō kiaⁿ-lâng ê mih, jip gōa-chú-kiong-kháu, sòa jip chú-kiong, kàu pak-khang.

Só tiòh ù-pī ê mih sī:

1. Kòan-khài-kòan (po-lê, á-sī lám-thng chòe-ê (tē 160 tô).
2. Chit tiâu chhiū-leng-kng, 4 chhiòh tng.
3. Chit ki tèk-piát kòan-khài-po-lê-kng, chha-put-to 7 chhùn tng. Kng-bé-á ê si-pēng-piⁿ-á ù khang, thang lâu chúí chhut, sóe im-tō-piah; bé-á bō khang, sī in-ūi beh hō chúí bōe tit-tit lâu jip gōa-chú-kiong-kháu.
4. Im-tō-kòan-khài-pōaⁿ. Nā bō tèk-piát ê kòan-khài-pōaⁿ, chiū ēng chheng-khì ê tai-piān-khì.
5. Bīn-kun, mī-hoe, só beh ēng ê siau-tók-iòh-chúí, kap kún-chúí.

Beh ēng ê sí hit ê kòan-khài-kòan, chhiū-leng-kng kap po-lê-kng, tiòh hē tī siau-tók-khì-nih lâi kè-sáh. Pīⁿ-lâng tiòh tó chhiò-chhiò. Ēng kòan-khài-pōaⁿ hē tī i ê seng-khu-ē. Ēng kah sòe ê chim-thâu, á-sī thán-á hē kòan-khài-pōaⁿ-téng chòe tiām, pīⁿ-lâng tó òe kah khòaⁿ-óah. I ê kha tiòh kiu-khí-lâi. Tiòh ēng thán-á ká i kah; hit niá tiòh tām-pòh hian.

Kòan-khài-kòan tiòh tiâu nng chhiòh kōaiⁿ, thang hō chúí ùn-ùn-á lâu-lòh-lâi.

Sóe im-tō ê tai-seng, khàn-hō ê chhiú tiòh sóe hō chheng-khì. Tiòh tai-seng ēng mī-hoe kap *lotio acidi borici*, á-sī *lotio hydrargyri perchloridi*, á-sī pát khoán siau-tók-iòh-chúí, sóe im-bùn ê pō-ūi.

Chúí ê un-tō tiòh ēng hân-lóan-kè lâi kiám. Chit hō hân-lóan-kè, tiòh tai-seng chìm tī hé-chúí, á-sī pát khoán siau-tók-iòh-chúí.

Kah siông ēng 1,000.0 c.c. iòh-chúí. Tai-khài i-seng tai-seng tiòh kóng chúí ê un-tō beh lōa chōe tō, iā tiòh khòaⁿpīⁿ-lâng òe kham-tit bōe. Chúí ê un-tō kah siông tī 115 tō F. (46°C.) í-lâi.

Sóe im-tō ê iòh-chúí, thang ēng:

Lotio acidi borici, 1-50.

Lysol, á-sī izal, 1-200.

lám-chúí, 1-110.

Tinctura iodi, 1-200.

Potassii permanganas, 1-5,000.

Hydrargyri perchloridi, 1-5,000.

Chúí bē kòan-jip ê tai-seng, tiòh hō i lâu tī chhiú-pōaⁿ khòaⁿ òe siuⁿ sio á bōe. Chúí lâu-lòh-lâi nā sio, chóng-sī bō siuⁿ sio, tiòh ēng po-lê-kng chheng-jip im-tō-lâi, chha-put-to sì chhùn chhim. Chúí jip im-tō ê sí, chit ê im-tō òe khok-tiong, iā lâi-bīn tàk ùi òe tit-tiòh iòh-chúí ê kong-hāu. Nā-sī sio, hiah ê huih-kng òe khok-tiong, hō kah chōe chheng-khì ê huih tùi hia keng-kè, tùi án-ni òe i-tī.

Nā ká pīⁿ-lâng ēng *hydrargyri perchloridi* ê iòh-chúí sóe, sī kah hó sóe liáu-āu tiòh koh chit pái ēng *lotio acidi borici* sóe, kiaⁿ-liáu òe tiòng-tiòh súi-gún ê tók. Pīⁿ-lâng nā tiòng-tiòh chit ê tók, i ê kháu-khì ù chhàu bī,

chhùi-khí, **khí-jîn** òe thiàⁿ, iā ũ-sí òe nōa, iā pīⁿ-lâng òe hā-lī. Khàn-hō nā khòaⁿ-kìⁿ pīⁿ-lâng ũ hiah ê chêng-chōng, chit ê iòh m̄-thang koh ēng; iā tiòh thong-ti i-seng chai.

Sóe im-tō liáu-āu, khàn-hō tiòh ēng bīn-kun kā i chhit, iā tiòh hō pīⁿ-lâng khòaⁿ-òah. Pīⁿ-lâng koh 30 hun-cheng-kú tiòh tiām-tiām tó tī bīn-chhng. Nā-sī tiòh kan-ta sóe chit jit chit pái, sī khah hó tiòh ê-hng-sí chiah sóe, hō pīⁿ-lâng thang liām-piⁿ khùn.

Chú-kiong-lāi-kòan-khài-hoat sī i-seng só chòe ê chhiú-sút; khàn-hō m̄-thang chòe, in-ūi ũ gūi-hiám tī-teh. Hit-tiáp khàn-hō nā pang-chān i-seng, tiòh put-chí sío-sim.

Im-tō mí-kiú (陰道綿球 *vaginal tampon*) sī mí-hoe, á-sī mí-se, á-sī chúi-nî-pò chòe-ê. Ēng mí-hoe ka chit tiâu chòe kui kng, ēng mí-se lái pau, chha-put-to 2 chhùn tng, póaⁿ chhùn kâu. Tiong-ng ēng chit tiâu sòaⁿ, á-sī pèh tóa-á, kā pák hō tiâu. Chit hō tóa-á tiòh chit chhiòh tng. Ū chit khoán kiò-chòe hong-chhe-bé ê mí-kiú; sī thèh chiah ê chit pau chit pau ê mí, kúi-nā liáp, iā ēng sòaⁿ pák; pák chit liáp, làng 2 chhùn ê sòaⁿ, chiah koh pák chit liáp, chhut-chāi i-seng kóng tiòh pák kúi liáp. Chiah ê mí-kiú tiòh siau-tók chhin-chhiūⁿ pêng-siōng ê pau-siong-liáu.

Beh ēng ê sí tiòh chiàu i-seng ê bēng-lēng, chìm mí-kiú tī iòh-chú-i-nh, chiah chhng-jip im-tō-lāi. Pīⁿ-lâng tiòh tó chhiò-chhiò, kha kiu-khí-lái. Ēng siau-tók ê im-tō-kiàⁿ, hē im-tō-lāi. Thèh chit ki tng ê ngoeh-á, ngòeh chit liáp mí-kiú, chhng-jip im-tō-lāi. Hit tiâu tóa-á tiòh hē tī im-būn; nā beh thiu hit liáp mí-kiú khí-lái, chiah lī-piān. Nā ēng chit ê hoat, tiòh ki kúi liáp hē im-tō-lāi; iā thiu-chhut-lái ê sí tiòh koh sng. Ū-sí sóe im-tō liáu, hit liáp mí-kiú chiah hē tī im-tō-lāi.

Tui im-tō lái-chín: Nā-sī lī-piān, pīⁿ-lâng tiòh seng sóe-ék. Tiòh hō i pīⁿ-lâng tãi-, siáu-piān lóng ũ thong. M̄-thang sóe im-tō, in-ūi nā ũ pài-siat-mh, i-seng beh khòaⁿ. Só beh ēng ê iòh kap ke-si lóng tiòh siau-tók. Chiah-ê sī chiàu ki tī ē-tóe:

Chit siang chhiū-leng-lóng.

Vaseline á-sī *glycerinum*.

Sims-sī im-tō-kiàⁿ.

Chú-kiong-**thām-khì**.

Chú-kiong-ngoeh-á.

Chú-kiong ēng ngòeh-mí-khì.

Chit tiâu kng ê mí-se.

Ū-pī ê mí-kiú kap mí-hoe, bīn-kun.

Kún-chú, bīn-tháng, póaⁿ.

Siau-tók-iòh-chú, kap i-seng só beh ēng ê iòh, chhin-chhiūⁿ *iodum*.

Pīⁿ-lâng tó ê khoán-sit, ũ-sí tó tò-pēng, ũ-sí tó chhiò-chhiò sī bô it-tēng, lóng sī chiàu khah lī-piān hō i-seng kiám-giām.

Tō-jiō-sút: Tō-jiō-kng ũ kúi-nā khoán; ũ po-lê, ũ chhiū-leng-ê, iā ũ **gún** chòe-ê, chóng-miá kiò-chòe tō-jiō-kng (*catheter*).

Ták pái beh ēng ê sí, tiòh **kè-sáh** chấp hun-cheng-kú. Tō-jiō-kng ê gōa-bīn nā-sī chho-chho, m̄-thang koh ēng.

Chiàu-kò tō-jiō-kng ê hoat: Nā-sī po-lê, gún, á-sī chhiū-leng, chòe-ê:

(a) Iáu-bē ēng:

1. Sóe chheng-khì, khòaⁿ ũ thong á-bô; hē tī siau-tók-khì, kè-sáh chấp hun-cheng-kú.

2. Ēng kè-sáh ê ngoeh-á ngoeh-khí-lâi, hē tī tóe léng-kún-chúí ê siau-tók-pôaⁿ-nih.

(b) Ēng liáu:

1. Ēng léng-chúí sóe chheng-khì.

2. Ēng chít ki tōa ki chù-siā-khì, chiong léng-chúí tùi tō-jjō-kng ê bé-á ê “bák-chiu” (khang) chù-jip-khì sóe lâi-bīn. Tiòh Ēng chít ê hoat-tō lâi tū-khí lâi-bīn ê huìh-tè. Ū-sí tiòh Ēng chít ki **chhng-chhi-khì** (*stilette*) á-sí **thàm-chiam** kā i thong hō huìh-tè tū-khì.

3. Ēng chúí kè-sáh chấp hun-cheng-kú.

4. Chhit hō ta. Nā-sí chhiū-leng-ê, tiòh hē tī chít-ê khoeh-á, Ēng ta ê *acidum boricum* khàm-bát. Nā-sí gūn-ê, tiòh Ēng *vaseline* kā boah, hē tī i ê khoeh-á-nih. Nā-sí po-lê-ê, tiòh chìm tī 1-20 *acid carbolíc*, tī hia khng.

I-seng nā bō hoan-hù, khàn-hō m̄-thang ka-kī chòe tō-jjō-sút.

Lú tō-jjō-sút: 1. Nā beh chòe tō-jjō-sút tiòh ū-pī chiah ê mih:

Chít tiâu bīn-kun. Lák tè mī chòe ê chhit-pò.

Chít tè láng-pôaⁿ, beh chòe siū-jjō ê lō-ēng.

Chít tè pôaⁿ tóe sio ê *lotio acidi borici* 1-50, beh sóe jjō-tō-kháu ê lō-ēng.

Nng ki tō-jjō ê po-lê-kng, á-sí pát khoán ê tō-jjō-kng, í-keng kè-sáh, chìm tī *lotio acidi borici*.

Chít tè ê niū-poe thang niū jjō ê lō-ēng.

Chít tè pôaⁿ tóe *lotio hydrarg. perchlor.* 1-4,000, beh chòe sóe chhiú ê lō-ēng.

2. Pīⁿ-lâng tiòh tó chhiò-chhiò, kha kiu-khí-lâi, Ēng thán-á kā i kah, iā Ēng bīn-kun chhu tī ē-bīn; chiong siū-jjō ê láng-pôaⁿ hē tōa-thúi-tiong.

3. Khàn-hō tiòh tã-seng chiong i pún-sin ê chhiú, kap pīⁿ-lâng ê jjō-tō-kháu sī piⁿ ê sóe-chāi, lóng sóe hō chheng-khì, chiah bōe hō tók-mih jip-khì pōng-kong ê lâi-bīn, lâi tì-kàu hoat-iām. Ēng thong jjō-tō ê hoat-tō, nā kan-ta óa-khò chhui kóng, bōe tit bēng-pék. Chóng-sí tiòh pún-sin tâng chhiú. Mí-phē m̄-bián lóng hian khui, òe tit khòaⁿ-kìⁿ jjō-tō-kháu chiū hó. Kah láu-liān ê khàn-hō kóng, m̄-bián Ēng bák-chiu khòaⁿ, chhiú bong chiū chai, chóng-sí tiòh khòaⁿ, chiah m̄-bián hō pīⁿ-lâng kiò thiàⁿ kan-khó; iā m̄-bián hō tō-jjō-kng bak-tiòh kiaⁿ-lâng. Tiòh Ēng tò-chhiú chiong tōa-im-tún (*labia majora*) keng hō khui (tē 161 tô), chiàⁿ-chhiú tiòh thèh mī-hoe ùn sio *lotio acidi borici* sóe hō chheng-khì. Tiòh tui téng-bīn chhit lóh ē-bīn. Nā-sí im-tō ū pài-siat-mih lâu-chhut, tiòh Ēng chít tè mī-hoe that-teh. Tō-jjō-sút liáu chít tè mī-hoe chiah thèh-khí-lâi.

4. Jjō-tō-kháu sī tī im-būn ê téng-bīn, tī tiong-ng sió-khóa phok-chhut. Chiàⁿ-chhiú tiòh thèh tō-jjō-kng ūn-ūn-á chhng-jip jjō-tō. Ēng tō-jjō-kng ê sí m̄-bián chhut lát, nā chhng bōe tit jip-khì, sī in-ūi chhng bō-tiòh jjō-tō ê chhui; iah nā siūⁿ khòai chít-ē chiū chhng-jip-khì, kiaⁿ-liáu chhò-gō chhng tiòh im-tō; eng-kai tiòh chiong tō-jjō-kng (*catheter*) thèh-chhut-lâi lēng-gōa kè-sáh; á-sí Ēng hit ki tē jī ū-pī ê tō-jjō-kng, jian-āu chhē kàu khòaⁿ-tiòh jjō-tō ê chhui, chiah chhng-jip-khì, chha-put-to nng chhùn chhim chiū hó. Chhē jjō-tō-kháu ê sí, tō-jjō-kng nā bak-tiòh kiaⁿ-lâng chiū m̄-thang Ēng. Jiō lâu-chhut ê sí, tò-chhiú tiòh jih pīⁿ-lâng ê pak-tó-bé, pang-chān i hā-chhut. Teh lâu ê sí, nā hut-jian chí, chiū tō-jjō-kng thiu-chhut pòⁿ chhùn, jjō kiám-chhái òe koh lâu-chhut. Thèng-hāu i siáu-piān liáu, chiah bān-bān thiu-chhut-lâi. Beh thiu-chhut-lâi ê sí, chiàⁿ-chhiú ê kí-cháiⁿ tiòh an tī tō-jjō-kng ê chhui-kháu, hō kng-lâi ê jjō, bōe tih-tiòh bīn-chhng (tē 161 tô).

5. Ēng mī-hoe ùn *lotio acidi borici* sóe chheng-khì. Chhu bīn-chhng hó-sè.

6. Sớ hā-chhut ê jiō tiòh niū. Tō-jiō-kng tiòh sớ sòa siu.

Nā pīⁿ-lâng siông-siông ēng tō-jiō-kng, tiòh chhâ khòaⁿ i ê pông-kong bat hoat-iām á m̄-bat; nā kó-jiân hoat iām, hit ê siáu-piân ê khi-bī khah siông ũ a-mô-ni-a ê bī. Koh chit hāng, nā khòaⁿ-kiⁿ pīⁿ-lâng siông-siông ài siáu-piân iā kóng òe thiàⁿ, chiū tiòh kóaⁿ-kín kâ i-seng kóng; iā tiòh lâu tām-pòh jiō thang hō i-seng kiám-giām, kiám-chhái i-seng kah i tiòh kâ i sớ pông-kong. Khah gâu ê khàn-hō tãi-khài òe hō pīⁿ-lâng bián ũ chit ê pīⁿ.

Lâm tō-jiō-sút:

1. Khàn-hō beh chòe lâm tō-jiō-sút ê sí, kan-ta thang ēng chhiū-leng-ê; gún chòe-ê tō-jiō-kng, sī kan-ta i-seng chiah thang ēng.
2. Chiàu téng-bīn ê hoat-tō, sớ beh ēng ê ke-si, tiòh kè siau-tók; iā pīⁿ-lâng tiòh tãi-seng pī-pān chiàu chhin-chhiūⁿ téng-bīn sớ ki-ê; khàn-hō ê chhiú, iū-gôan iā sī án-ni.
3. Khàn-hō tiòh khiā tī pīⁿ-lâng ê tò-pêng. Ēng mī-hoe ùn *lotio acidi borci* sớ jiō-tō-kháu. Im-keng ê pau-phê, nā-sī tng, tiòh ēng tò-chhiú kâ lút chiūⁿ kôaiⁿ.
4. Chhiū-leng-tō-jiō-kng, tiòh ùn siau-tók-iū (*oleum olivae* á-sī *vaseline*). Ēng tò-chhiú chiong im-keng hō i kôaiⁿ; ēng chiàⁿ-chhiú thèh tō-jiō-kng, ũn-ũn-á chhng-jip, keng-kè jiō-tō. Nā tú-tiòh ùi-lân ê sớ-chāi, chhian-bān m̄-thang chhut lát, kiaⁿ-liáu gāi-tiòh jiō-tō-piah. Tiòh theng tiap-á-kú, chiah koh chhng, ũ-sí òe kè. Nā bōe jip pông-kong, tiòh thiu-chhut-lái, liām-piⁿ thong-ti i-seng. Nā beh jip pông-kong tiòh chhng-jip poeh káu chhùn chhim.
5. Jiō lâu-chhut ê sí tiòh jih pīⁿ-lâng ê pak-tó-bé. Jiō hā-chhut liáu, chhiū-leng-kng tiòh ũn-ũn-á thiu-chhut-lái, chiah chhit jiō-tō-kháu; chhu bīn-chhng hó-sè. Sòa niū sớ pài-siat ê jiō. Tō-jiō-kng tiòh siu; khòaⁿ tē 242 bīn (b).
6. Nā pông-kong tiūⁿ jiō siuⁿ kú, pài-chhut ê sí m̄-thang kín, tiòh bān-bān hō i lâu-chhut.

Sớ-pông-kong ê hoat:

1. Sớ siú ê hoat-tō sī chiàu téng-bīn sớ ki sio-siāng. Siāng iàu-kín tiòh chheng-khì, iā tiòh liáu-á-sī. Kòan-khài-kòan, chhiū-leng-kng, tō-jiō-kng, tiòh kè-sáh chấp hun-kú.
2. Tiòh ũ-pī chiah ê mih:
  - (a) Chit ki tèk-piát sớ-pông-kong ê tō-jiō-kng. Chit ki kng ê lai-bīn, ũ keh chòe nng tiâu lō; chit tiâu thang jip chheng-khì ê iòh-chúi, chit tiâu thang hō i pài-chhut jiō kap sớ liáu ê iòh-chúi. Chit ki kng-thâu ũ khui nng chhe (tē 162 tō).
  - (b) Chit-ê kòan-khài-kòan, ē-tóe ũ chiap chit tiâu chhiū-leng-kng sī chhiòh tng. Chit tiâu kng chiah chiap tī tō-jiō-kng ê chit ki chhe-nih. Hit ki chhe koh chiap chit tiâu chhiū-leng-kng, thang hō jiō lâu-chhut tī ũ-pī ê siū-jiō-khì.
  - (c) Nng-ê lāng-pôaⁿ; chit-ê thang siū jiō lai kiám-giām, chit-ê thang tóe sớ pài-chhut ê kiaⁿ-lāng, kap sớ liáu ê iòh-chúi.
  - (ch) Sớ-pông-kong ê iòh-chúi, chiàu i-seng sớ hoan-hù-ê, chhin-chhiūⁿ siau-tók-chúi, á-sī *lotio acidi borci* 1-50. I ê un-tō tiòh 100°-110°F. (37.8°-43.3°C.). Iā tiòh ũ-pī 1,000.0 c.c.
  - (g) Mī-hoe, siau-tók *oleum olivae* á-sī *vaseline*. Sio-chúi; sớ chhiú ê siau-tók-iòh-chúi; bīn-kun; sat-būn; bīn-tháng, hō i-seng thang sớ chhiú.
3. Kòan-khài-kòan tiòh tiâu tī téng-bīn nng chhiòh kôaiⁿ. Tō-jiō-kng iáu-bē jip jiō-tō ê sí, tiòh hō tām-pòh chúi lâu-chhut tū-khì khong-khì; iā hō tō-jiō-kng òe sio.
4. Chiàu téng-bīn ê hoat-tō, tō-jiō-kng tiòh jip tī pông-kong-lái, iàu-kín bōh-tit hō khong-khì chng-jip

pông-kong; chiah liâu-á sóe.

Nā bô siang kng ê tō-jiō-kng tiòh ēng pêng-siông chhiū-leng ê tō-jiō-kng, chiap chhiū-leng-kng kap lâu-táu. Ēng chha-put-to 200.0 chí 300.0 c.c. ê iòh-chúi jip pông-kong-lāi, lâu-táu chiah hē lòh kē, pông-kong-lāi ê chúí chiū òe lâu-chhut. Án-ni chòe gō lāk pái, sóe kàu chheng-khì.

5. Sóe-liáu, tō-jiō-kng tiòh thiū-chhut-lái. Pīⁿ-lâng tī bín-chhng tiòh chhòng hó-sè, hō i khòaⁿ-óah.
6. Só ēng-liáu ê ke-si, tiòh sóe chheng-khì; tō-jiō-kng tiòh kè siau-tòk; chiah siu hó-sè.

Sóe-ūi-hoat:

1. Tiòh khòaⁿ tē 184 bīn, tī hia ū kóng ēng chhiū-leng-tō-jiō-kng, tui pīⁿ-khang chhī pīⁿ-lâng ê hoat. Tī chia beh ēng sóe-ūi ê catheter (chit tiâu sī pí tō-jiō-kng kah tng iā kah tōa khō). Ēng chhiū-leng-kng chhng tui chhui jip ūi, chit hō hong-hoat ê gūi-hiám, tī hia iū-gōan ū kóng, só-í tī chia m̄-bián koh kóng.
2. Hit tiâu chhiū-leng-kng tiòh i-seng keng chit tiâu hó ēng-ê (tē 163 tô).
3. Tiòh tàu chit ki lâu-táu.
4. Chhiū-leng-kng kap lâu-táu tiòh kè-sáh chap hun-kú.
5. Hit tiâu sóe-ūi ê chhiū-leng-kng kap lâu-táu tiòh hē tī pōaⁿ ê siau-tòk-iòh-chúi á-sī iám-chúi.
6. Tiòh ū-pī sio-chúi lái chìm, kap *glycerinum* lái boah chhiū-leng-kng.
7. Tiòh pī-pān sóe-ūi ê iòh-chúi; ū-sī ēng pêng-sng (硼酸, *acidum boricum*), ū-sī ēng tiông-thàn-sng (重碳酸, *sodii bicarbonas*).

<i>Sodii bicarbonas.</i>	6.0	<i>Acidum boricum.</i>	20.0
--------------------------	-----	------------------------	------

á-sī

Chúi.....1,000.0	Chúi.....1,000.0
------------------	------------------

8. Chit ê iòh-chúi tiòh 100°F. (37.8°C.) ê sio. Ū-sī kan-ta ēng sio-chúi sóe-ūi iā thang.
9. Pīⁿ-lâng tiòh chē í, á-sī nā bōe kham-tit chē, tiòh tó-teh. Ēng chit tiâu, tōa tiâu bīn-kun chhu i ê heng-khám kàu ām-kún. Tī bīn-kun-téng chhu chit niá tōa-niá iū-pò, á-sī iū-chóa. Tī i ê bīn-cheng, tiòh hē chit-ê bīn-tháng; tī pīⁿ-á tiòh ū-pī chit kha chúí-tháng thang piáⁿ chúí (tē 164 tô).
10. Chhiū-leng-kng tiòh hē chhui-lái kàu ian-thâu, khng i tiòh thun-lòh-khì. Nā kòaiⁿ-sì i ka-kī thun sī khòai-khòai, ū-sī thâu chit pái, tiòh ūn-ūn-á ká chhng-lòh-khì kàu ūi. Tiòh chhng-jip tui chhui-khí khí, ū Jit-pún chit chhioh saⁿ chhùn hng (40 cm.), chiū òe jip ūi.
11. Ēng iòh-chúi thīn tī lâu-táu (tē 165 tô); nā thīn chha-put-to 500.0 c.c., i ài thò-chhut-lái. Án-ni chiong lâu-táu hē pí i ê ūi kah kē tām-pòh, iā hit ê ūi-nih ê mih kiò-chòe ūi-lāi-iông (胃内容, *stomach contents*) khòai chhut-lái (tē 166 tô).
12. Tiòh sóe kàu só chhut-lái ê chúí sī lóng chheng-khì, kah siông tiòh ēng 2,000.0 c.c. ê iòh-chúi lái sóe. Tiòh sió-sim, m̄-thang hō khong-khì jip ūi.
13. Tiòh theng-hāu jī-cháp hun-kú chiah chiong gū-leng hō i chiah, iā hō i tó tī bīn-chhng hiòh-khùn. Iòh-chúi tiám-jip-hī-khang-lāi ê hoat:

1. Só beh ēng ê iòh, tiòh thīn tī chit ki chhi-giām-kng-lāi, chiah chiong chhi-giām-kng, hē tī tóe sio-chúi ê pōaⁿ-nih. Hit ê chúí ê un-tō tiòh 105°F. (40.6°C.).
2. Hī-khang-kháu kap hī-á-tún-lái tiòh tãi-seng sóe chheng-khì.
3. Pīⁿ-lâng tó tī chím-thâu-nih, ū pīⁿ ê hī-á tiòh òe chiūⁿ téng-bīn. Thâu-khak-ē, tiòh chhu chit tiâu bīn-kun.
4. Tiòh ēng chit ki tiám-gán-khì, suh iòh, tiám-jip hī-khang-lāi. Chiàu i-seng só hoan-hù, hit ê iòh tiòh tī

hī-khang-lāi kúi hun-kú.

5. Iòh nā beh hō i lâu-chhut, thâu-khak óat **thán-khi**, chiū hit ê iòh òe ka-kī lâu-chhut-lāi; thang ēng lāng-pôaⁿ lāi sîn.
6. Chiong mì-hoe lāi cheh hō i ta, iā koh ēng chit tè siau-tók ê chúí-nî-pò lāi khin-khin that tī hī-khang. Nā ēng mì-hoe, kiaⁿ-liáu mì-hoe ê **si**, òe liām-tiâu tī hī-piah; nā **hī-kó** ũ phòa-khang, kiaⁿ-liáu hit ê si òe jip tiong-hī.

Hī-khang-kòan-khài-hoat (tē 167 tô):

1. Hō pīⁿ-lāng chē í, ũ pīⁿ ê hī-á tiòh òng tī kng-sòaⁿ.
2. Hī-á-ē ēng chit tiâu tōa tiâu ê bīn-kun chū-teh, iā koh ēng iū-chóa, á-sī iū-pò, khah bōe kè tâm. Kiò chit-ê khàn-hō thèh lāng-pôaⁿ, lāi sîn só lâu-chhut-lāi ê iòh-chúí.
3. Chiong chhiū-leng-kng chiap tī kòan-khài-kòan. Chit tiâu kng ê bé-á, nā ũ tèk-piát ê sóe-hī-khang-knh sī khah lī-piān. Beh ēng ê iòh-chúí seng thín tī kòan-khài-kòan, hit ê un-tō tiòh 100°-105°F. (37.8°-40.6 °C.). Kòan-khài-kòan tiòh tiâu chiūⁿ chit chhiòh kôaiⁿ, hō chúí ùn-ùn-á lâu-lòh.
4. Teh sóe ê lāng tiòh khiā òng tī hī-á-piⁿ, chiong tò-chhiú lêng pīⁿ-lāng ê hī-á, hō i kôaiⁿ, òng āu-bīn, án-ni òe hō gōa-thèng-tō tit-tit.
5. Chiàⁿ-chhiú thèh sóe ê kng, lāi óa hī-khang-kháu, khè tò-chhiú ê tōa-thâu-bú, hō i khah chāi, m-bián kháp-tiòh hī-á; hō chúí chōaⁿ tī hī-khang-téng ê hī-piah, ùn-ùn-á lâu-jip. Tāi-seng iòh-chúí jip ê sí, tiòh tām-pòh; pīⁿ-lāng nā kóng siuⁿ sio, tiòh koh thau léng-kún-chúí.
6. Sóe liáu ēng mì-hoe chhit hō i ta. Koh chit ê hoat-tō sī ēng tōa ki ê chù-siā-khi. Tāi-seng tiòh suh iòh-chúí, kiáh bé-á hō i òng chiūⁿ téng-bīn, chiah siā-chhut khong-khi, chiū chiàu téng-bīn ê hoat-tō lāi sóe hī-khang. Teh sóe ê sí tiòh liáu-liáu-á, m-thang tōa lát, kiaⁿ-liáu gāi-tiòh kó-mòh. Chit ê hoat-tō pí ēng kòan-khài-kòan sī khah gūi-hiám, in-ūi hit ê kòan-khài-kòan ê chúí lâu-lòh sī ùn-ùn-á.

Hī-á-lāi **tⁿ-bút**: Gín-á khah siông bô tú-hó ài chhò-gō chiong ké-chí á-sī tâu ê lūi that-jip hī-khang-lāi.

Hit-tiáp chiū m-thang sóe, in-ūi òe hō hit ê mih bak-tâm phòng-tōa. Iā m-thang ēng **chiam-bé ut-khiau** kā i giah-chhut-lāi, kiaⁿ-liáu òe túh-jip khah chhim. Tiòh liām-piⁿ phō hō i-seng khòaⁿ, thang ēng tú-hó ê ke-si thèh-chhut-lāi.

Siat-sú nā ũ thàng jip hī-khang-lāi, thang ēng tām-pòh *oleum olivae* tiám tī hī-khang-lāi, hō hit bé thàng phū-khi-lāi. Hit ê iú tiòh 100°F. (37.8°C) sio.

Tiám-gán-hoat (點眼法, *Eye drops, administration of*):

1. Kah pīⁿ-lāng tó tī bīn-chhng, chhiú-sút-tái, á-sī í-liáu.
2. Tiám-gán ê lāng tiòh khiā tī pīⁿ-lāng thâu-khak ê āu-bīn.
3. Ēng tò-chhiú keng gán-kiám (眼瞼, *eyelid*) hō i ē-ham khah khui, chiàⁿ-chhiú thèh tiám-gán-khi (tē 168, 169 tô) suh iòh-chúí tiám-jip ē-ham ê tiong-ng; iā kiò pīⁿ-lāng bák-chiu **tng-lùn** hō iòh òe chiâu. Iòh-chúí m-thang tiám tī kak-mòh-téng, in-ūi òe thiàⁿ iā òe hāi-tiòh kak-mòh. Iòh-chúí m-thang tiám tī lāi-bīn ê bák-chiu-kak, in-ūi nā án-ni hit ê iòh òe lâu tui sió-lūi-kng jip-khi, chiū bák-chiu bōe tit-tiòh iòh ê lī-ek.
4. Teh tiám ê sí hit ki tiám-gán-khi m-thang kháp-tiòh gán-kiám á-sī kak-mòh. Nā bô tiuⁿ-tī tiám-gán-khi bak-tiòh kiaⁿ-lāng, chiū m-thang koh ēng, tiòh sóe koh kè-sáh.
5. Nā bô tiám-gán-khi, thang ēng chit tè siau-tók mì-hoe ùn iòh-chúí, hō iòh tih tī bák-chiu. Ēng liáu mì-hoe tiòh hiat tī hé-lô-nih.

Bàk-chiu-kòan-khài-hoat:

1. Só beh ēng ê iòh-chúí tóe tī sóe-gán-pân-lāi, chiah hē tī tóe sio-chúí ê pòⁿ-lāi; chit hō chúí tiòh 105°F. (40.6°C.). Koh ū-pī kúi-nā tè ê mí-hoe khng tī lēng-gōa siat ê pân-nih.
2. Kah pīⁿ-lâng tó tī bīn-chhng, chhiú-sút-tái, á-sī í-liâu. Án-ni nā bô lī-piān tiòh hō i chē í, thâu-khak ñg chiūⁿ kòaiⁿ óat chhut gōa-bīn. Nā gín-á tiòh kiò láng liáh hō i tiâu.
3. Chhiú sóe chheng-khì.
4. Bīn-kun chū tī âm-kún-téng kap bàk-chiu-ē. Ēng chit ki sóe-gán-siū-chúí-khì hē bàk-chiu-ē, thang sīn chúí.
5. Chiong chit tè mí-hoe, ēng iòh-chúí thīn hō i tâm, chiah chhit bàk-sái khí-lái.
6. Khiā tī pīⁿ-lâng thâu-khak ê āu-bīn; ēng tò-chhiú keng bàk-chiu hō i khui, téng-ham ē-ham sió-khóa lēng phū lī bàk-chiu-jīn; sóe ê sí hō iòh-chúí òe chiâu. Chiah kiáh sóe-gán-pân, ùn-ùn-á thīn jip iòh-chúí tī bàk-chiu-lāi. Iòh-chúí m̄-thang thīn tī kak-mòh, tiòh thīn tī ē-ham lāi-kak ê kiát-mòh, hō iòh-chúí tui lāi-kak lâu chhut gōa-kak. Sóe-gán-pân m̄-thang kiáh siuⁿ kòaiⁿ, chha-put-to lī bàk-chiu ñng chhùn kòaiⁿ chiū hó. Sóe ê sí kiò pīⁿ-lâng bàk-chiu tiòh **tng-lùn**, chiah hō iòh-chúí òe chiâu sóe-tiòh.
7. Só ēng ê iòh-chúí tiòh chiâu i-seng só hoan-hù. Khah siōng ēng-ê, chiū-sī *lotio acidi boricí* 1-50, *lotio zinci sulphatis* 1-200, *lotio hydrarg. perchlor.* 1-1,000.
8. Sóe liáu, tiòh ēng mí-hoe chhit bàk-chiu phē hō i ta. Tiòh sòe-jī, sóe ê sí, m̄-thang hō iòh-chúí jip chhùi-lāi.

Iòh-iú boah-bàk-chiu ê hoat:

1. Kiò pīⁿ-lâng tiòh tó-teh á-sī chē-teh. Nā chē-teh, tiòh khiā tī pīⁿ-lâng ê thâu-chēng. Ēng *lotio acidi boricí* sóe bàk-chiu hō i chheng-khì. Ēng mí-hoe ùn chit ê iòh-chúí, chhit bàk-sái-ko hō i chheng-khì.
2. Ēng chit ki kè siau-tók ê po-lê-thúi, ùn **chit** sut-á iòh-iú, iā tò-chhiú chiong **siōng-gán-kiám** téng-ham ê bàk-chiu-phē, sió-khóa lēng phū lī bàk-chiu-jīn, iòh-iú chiah boah tī ē-bīn (gán-kiám-kiat mòh-nih), **gán-kiám** chiah pàng.
3. Ēng chng-thâu-á tī gán-kiám ê téng-bīn, sió-khóa lóan hō iòh chiâu boah tī bàk-chiu. Chit ki po-lê-thúi, ēng liáu, m̄-thang koh kā pát láng boah; tiòh ēng sio-chúí kap mí sóe, chiah chìm *lotio acidi carbolicí* 1-40, 30 hun-cheng-kú.

Péng-gán-kiám ê hoat: Tāi-seng kiò pīⁿ-lâng bàk-chiu khòⁿ lòh kē, chit chhiú chiong gán-kiám-kíⁿ, thoa chhut gōa-bīn, chit chhiú ēng chit ki sòe ki ê kùn-á, hòaiⁿ hit gán-kiám ê téng-bīn, sió-khóa chhìh-lòh-khì, ēng chhiú tui téng-bīn lēng-khí-lái, gán-kiám chiū òe péng-kè-lái (tē 171 tô). Nā khàn-hō chòe khah kú-ê, m̄-bián ēng kùn-á, ēng chhiú chiū òe kā i péng-khí-lái; nā koh khah sèk-ê, ēng chit ki chhiú iā òe hiáu-tit péng.

Bàk-chiu nā eng-tiòh soa, kah pīⁿ-lâng bàk-chiu khoeh-khoeh, bàk-chiu-jīn khòⁿ bàk-thâu, koh khòⁿ bàk-bé, chiū ū-sī òe hō soa ka-kī òe lāi tī bàk-kak. Án-ni nā bô-hoat-tit, kiò i tiām-tiām hō bàk-iú lâu-chhut. Chiah ēng chhiú-kun chhèng phīⁿ-khang; chhut lát ê sí, kiám-chhái òe hō soa ka-kī chhut-lái, jip sió-lūi-kng kàu phīⁿ-khang-lāi. Iā ēng sio ê *lotio acidi boricí* sóe bàk-chiu. Nā án-ni bô-hoat-tit, tiòh liām-piⁿ hō i-seng khòⁿ (tē 172 tô).

Phīⁿ-khang-kòan-khài-hoat (*Nasal douche*): Só ēng ê kòan-khài-kòan, chhiū-leng-kng, kap tèk-piát ê sóe-phīⁿ-khang-kng sī chhin-chhiūⁿ sóe hī-á-ê sio-siāng khóan (tē 173 tô).

1. Ēng bīn-kun chū pīⁿ-lâng ê âm-kún kap heng-chēng.
2. Pīⁿ-lâng tiòh àⁿ-thâu tī láng-pòⁿ-téng.

3. Kah pīⁿ-lâng tiòh khui chhùi, iā tùi chhùi hō-khip. Nā án-ni chòe, i ê **nóng-chhùi-kò**a òe chiūⁿ kôaiⁿ, iā chúi tùi chit pêng phīⁿ-khang jip, òe lâu kè-lâi tùi hit pêng phīⁿ-khang chhut.
4. I-seng só hoan-hù ê iòh-chúi tiòh piàⁿ tī kòan-khài-kòan-nih; kòan-khài-kòan tiòh pí pīⁿ-lâng ê thâu-khak khah kôaiⁿ 6 chhùn.
5. Hō chúi lâu-lòh tām-pòh, hō kóng-lâi ê khong-khì chhut-khì. Chiah chiong sóe phīⁿ-khang ê kóng, chhng-jip gōa-phīⁿ-khang-kháu.
6. Chit pêng phīⁿ-khang sóe **liáu**, tiòh sóe hit pêng.

Sóe liáu tiòh ēng mī-hoe chhit hō i ta. Nā i-seng bô hoan-hù, khàn-hō m̄-thang chòe phīⁿ-khang-kòan-khài-sút.

